

قشم: چشم اندازی نوین برای همکاریهای بین المللی

قشم، فرصتی برای همکاریهای بین المللی
 خبرکار اقتصادی ماهنامه گزارش در یکی از روزهای شهریور ماه، بدون اطلاع قبلی، به دفتر رئیس منطقه آزاد تجاری، صنعتی قشم مراجعه کرد.

دکتر شمس اردکانی با گشاده رویی به مصاحبه با "گزارش" نشست و گزارشی در رابطه با فعال کردن قشم برای خوانندگان و علاقمندان به سرمایه گذاری در این منطقه ارائه کرد.

دکتر شمس اردکانی با درجه دکتری اقتصاد و انرژی از دانشگاه ایلی نوبیز از آمریکا، در سالهای پیش از انقلاب اسلامی به عنوان مسئول مرکز تحقیقات انرژی و مدرس دانشگاه کویت فعالیت داشته است.

وی پس از پیروزی انقلاب، چند سالی سفیر جمهوری اسلامی ایران در کویت بود و اکنون در سمت معاونت امور اقتصادی و بین الملل وزارت معادن و فلزات و همچنین با حکم رئیس جمهور به عنوان رئیس سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی قشم احمام وظیفه می کند.

«اخیراً طی مصاحبه های اعلام کرده بودید، با یک کمپانی بزرگ ژاپنی قرارداد احداث یک مجتمع عظیم ذوب فلزات منعقد کرده اید، با توجه به اینکه ظاهراً هیچگونه اقدام عملی و تأسیساتی در منطقه قشم صورت نگرفته است، چگونه چنین قراردادی منعقد شده است؟»

«ژاپنی ها به عنوان حسابگرترین افراد اقتصادی دنیا معروف هستند و حتی روی یک پین هم ریسک نمی کنند، آنها می دانند که قشم یکی از غنی ترین منابع گاز جهان را در کنار ساحل جزیره، دارا می باشد و ذخایر گاز این جزیره و اطراف آن به اندازه ذخایر گاز الجزایر است. قشم همچنین در شاهراه تلاقی تجارت شرق و غرب در میان آبراه آزاد و بین المللی قرار دارد. و با توجه به اینکه در عصر حاضر بهترین بازدهی اقتصادی را صنایعی دارند که از تکنولوژی و انسان فن گرا (متخصص) بهره می گیرند. قشم برای رسیدن به این هدف تنها

که سه برابر کشور بحرین و بزرگتر از ۱۵ کشور عضو سازمان ملل است و همچنین در منطقه استراتژیک تولید و عبور بیش از ۶۰ درصد از نفت و گاز جهان قرار دارد، و سیزده معادن عظیم گاز در ساحل خود بهره مند است، چه موارد استفاده های می تواند داشته باشد؟»

یک منطقه آزاد تجاری و صنعتی، دور از هرگونه قوانین و مقررات و بوروکراسی

امروز جنگلهای "حرا" فردا جنگلهای آهن و سیمنان، دودکش کارخانه ها

علاوه بر استیازات فوق، جنگل های دریای آب شور جزیره در دنیا منحصر به فرد است. شش هزار هکتار سطح سبز (جنگل های حرا) و سایه های یخنی بر روی آب های خلیج فارس، بهترین مناظر دیدنی و توریستی را در بردارد (تلفیقی از جنگل و دریا).

کشاورزی نیز به عنوان یکی از حرف ۴۰ هزار ساکن جزیره مطرح است و ماهیگیری در چند بندر صیادی در منطقه قشم صورت می گیرد.

در مجموع یک منطقه بزرگ در ماصله ۲ هزار و نهصد متری خاک کشور.

کریستف کلمب در قرن ۱۳ میلادی و هنگام مسافرت دریایی خود، وجود قشم را به اروپاییان گزارش داد و در قسرن پانزدهم، موقعیت استراتژیک این جزیره به وسیله اسکودوگاما (دریانورد پرتغالی) مشخص شد.

گزارش های دریافت شده و موقعیت مهم جزیره موجب شد، نیروی دریایی پرتغال در قرن ۱۵ اقدام به تصرف این جزیره استراتژیک بسامید و نیروهای ایرانی نیز، حدود یک قرن بعد متغایلاً درگیر آرادسازی قشم و مبارزه با پرتغالی ها شدند.

اروپاییان هر چند گاه بیکار، جزیره قشم را مورد تاخت و تاز و تصرف قرار می دادند، اسپانیایی ها، هلندی ها، فرانسوی ها، روسها، آلمانی ها و البته انگلیسی ها، همواره سعی در تسلط جزیره بزرگ و استراتژیک قشم داشتند و آخر الامر نیز نیروهای انگلیسی بنا قلم دادگاه بین المللی لاهه (در سال ۱۳۱۲ هجری شمسی)، قشم را تخلیه کردند.

چرا قشم؟

یک مساحت ۱۳۳۶ کیلومتر مربعی

مورد نظراست، در این مورد می توان به عناوین زیر توجه کرد.

- ۱ - جلب سرمایه گذاریهای خارجی.
- ۲ - توسعه صادرات به منظور افزایش درآمد های ارزی.
- ۳ - ایجاد محل های جدید اشتغال.
- ۴ - تشدید فرایند انتقال تکنولوژی.
- ۵ - توسعه اقتصادی منطقه ای و ملی.

هزینه های تأسیس و نگهداری مناطق آزاد تجاری صنعتی

این هزینه ها عبارتند از:
 الف: هزینه های ایجاد زیر ساخت اقتصادی مناسب، از قبیل تأسیسات ساختمانی، ارتباطات، نیرو و امنیت اجتماعی

ب: سرمایه گذاریهای بخش خصوصی داخلی برای ایجاد تسهیلات مختلف خدمات اجتماعی

ج: هزینه های مربوط به تعمیرات و نگهداری

د: معافیت های مالیاتی

تا سال ۱۹۸۶ در ۲۶

کشور جهان، مناطق

آزاد تجاری صنعتی

ایجاد شد

درآمدهای حاصل از ایجاد مناطق آزاد تجاری صنعتی

درآمدهای حاصله در مجموع به شرح زیر می باشد:

- ۱ - درآمدهای حاصل از کار (حقوق، دستمزد و بیمه)
- ۲ - درآمدهای دولت از بابت اجاره و بهره
- ۳ - مالیات های کسب شده از درآمدهای بوروکراسی دولتی

مناطق آزاد تجاری صنعتی در کشورهای در حال توسعه

تا سال ۱۹۸۶ در ۴۶ کشور جهان، مناطق آزاد صنعتی ایجاد شد. در همین سال سه کشور یورپی، تونس و مصر حدود ۹۴/۵ درصد از کل اشتغال مناطق آزاد را در آفریقا به خود اختصاص داده اند. مکزیک، برزیل و جمهوری دومینیک ۹۱/۵ درصد از کل اشتغال مناطق آزاد را در امریکای جنوبی و مرکز در اختیار خود داشتند.

در آسیا نیز سنگاپور، کره جنوبی، هنگ کنگ، تایوان، ماکائو، فیلیپین و سری لانکا حدود ۹۴/۵ درصد از نیروی شاغل در مناطق آزاد را در اختیار دارند.

دو فاکتور دیگر را لازم دارد:
الف: ماشین آلات، مواد اولیه و وسایل تولید.
ب: بازاریابی محصولات و کالاهای تولیدی.

محاسبات نشان می‌دهد که هر ۲۵ میلیون B.T.U. گاز (مورد نیاز برای استحصال یک تن فولاد) در ژاپن و براساس قیمت بین‌المللی نفت بشکهای ۱۸ دلار، بین ۱۰۰ الی ۱۱۰ دلار به فروش می‌رسد، در حالیکه همین مقدار گاز در قسم بین ۱۰ الی ۱۵ دلار عرضه می‌شود یعنی در اولین قدم سرمایه‌گذاری در قسم موجب می‌شود تا هر تن فولاد بین ۸۵ الی ۹۰ دلار ارزان‌تر تمام شود.

یادتان باشد امروزه در اروپا، ژاپن و سایر کشورهای صنعتی که کارخانجات ذوب آهن با سوخت ذغال سنگ دارند، به دلیل تولید CO2 زیاد، مشکلات و تنگناهای زیادی وجود دارد. در حالی که در کارخانجات ذوب فلز معروف آسیا، مستقیم هنگام استفاده از گاز به‌جای ذغال سنگ میزان CO2 تولیدی به نصف کاهش می‌یابد.
ه آقای اردکانی ظاهراً "علاقه‌ای به ذکر نام شریک ژاپنی در قسم ندارید، ممکن است نحوه مشارکت طرفین در این طرح را ذکر کنید؟

— هنگام شروع عملیات اجرایی یعنی در اسفند ۱۳۶۹ همه چیز اعلام می‌شود. اما نحوه مشارکت به این صورت است که ما براساس مزیت نسبی اقتصادی (Comparative Economic Advantage) منطقه آزاد تجاری و اقتصادی و انرژی فراوان قسم را با تکنولوژی و سرمایه‌گذاری شرکت ژاپنی و دریافت سرمایه با سایر شرکت‌های مقتدر در می‌آمیزیم.

بر اساس قرارداد منعقد شده که عملیات مقدماتی آن از قبیل زمین‌شناسی نوع خاک و منابع معدنی انجام گرفته است در اواخر سال جاری عملیات اجرایی آغاز می‌شود. هزینه سرمایه‌گذاری این طرح حدود ۱/۵ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود که تماماً توسط طرف ژاپنی و تحت نظر مدیریت سازمان منطقه آزاد تجاری، صنعتی قسم پرداخت می‌شود. و ۳۰ ماه بعد (در نیمه دوم سال ۱۳۷۳) فاز اول آن با تولید سالانه یک میلیون تن فولاد افتتاح می‌شود. از آن پس هر ۱۲ ماه، یک واحد یک میلیون تنی دیگر مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. تا اینکه ظرفیت تولید به ۵ میلیون تن برسد.

ه یعنی طرحی به مراتب پیشرفته‌تر از صنایع مشابه و پروژه‌های دیگری که در کشور انجام شده یا در حال انجام است، بدون تحمیل هزینه‌های بر خزان کشور؟ با تولید بیشتر و امتیازات بهتر؟

— بله. این کارخانه در نیمه دوم سال ۱۳۷۷، سالانه ۵ میلیون تن فولاد تولید می‌کند، که سه میلیون تن از

جبل علی و آخرین تحولات

مدیر یکی از کارخانه‌های مستقر در جبل علی در گفتگویی با خبرنگار اقتصادی " گزارش" اظهار داشت: پس از وقوع بحران در خلیج فارس بین ۱۵ الی ۲۰ درصد شرکت‌های مستقر در جبل علی انبارها و دفاتر خود را به سازمان جبل علی برگردانده‌اند. و بیش از نیمی از شرکت‌ها نیز، اقدام به وارد کردن کالا نمی‌کنند و با احتیاط زیاد عمل می‌کنند، زیرا به نظر آنها منطقه جبل علی دیگر شایستگی یک انبار بزرگ برای توزیع کالا در منطقه را ندارد.

وی با ذکر این مطلب که شرکت‌های بزرگ برای فرار از مالیات، جبل علی را انتخاب کرده‌اند گفت: اکثر شرکت‌ها در جبل علی به اجاره کردن انبار و دفتر سنده گمرک شده‌اند. و تنها چند شرکت کراهی و یک شرکت ایرانی اقدام به تولید کالاهای الکترونیکی و صنعتی در این منطقه آزاد تجاری صنعتی می‌کردند که شرکت ایرانی احتمالاً "جبل علی را ترک

خواهد کرد. و تعداد زیادی از شرکت‌های کراهی و صاحبان کالاها این منطقه را ترک کرده‌اند.

وی اظهار امیدواری کرد: جمهوری اسلامی ایران از این موقعیت بهره‌گیری نموده و با اعلام شرایط مطلوب برای فعالیت در مناطق آزاد تجاری صنعتی ایران، ارائه تسهیلات (حقوقی و بانکی مناسب) و سهولت در امر دادن ویزا ترتیبی اتخاذ نماید تا شرکت‌ها و کارخانجات بزرگ خارجی، تمایل به سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد ایران داشته باشد. زیرا بانک‌ها در جبل علی برای وارد کردن یک کالا اعتبار می‌دهند و وارد کننده با این اعتبار تنها بین ۵ الی ۲۰ درصد قیمت کالا را می‌پردازد و چند ماه بعد پس از فروش کالا، مابقی قیمت را و حدود ۱ درصد کارمزد را می‌پردازد.

وی همچنین گفت تنها معافیتهای گمرکی و مسابلی از این قبیل کمکی به تبادل تکنولوژی نمی‌کنند ما در صورتی موفق خواهیم بود که بتوانیم تکنولوژی را با امکانات مردم در کشور پیاده کنیم و با دادن تضمین‌های لازم، به سرمایه‌گذاران خارجی ترتیبی اتخاذ کنیم که تکنولوژی نیز به این کشور وارد شود.

آن متعلق به منطقه آزاد قسم یعنی دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.
ه آقای دکتر معمولاً "اولین چراغ سبز مناطق آزاد تجاری، صنعتی قوانین محکم کشور یا مجلس قانونگذاری مالک آن منطقه است که برگشت سرمایه و سود سرمایه‌گذار را در هر زمان و در هر شرایطی تضمین می‌کند، در این زمینه شما چه کرده‌اید؟

— مجلس شورای اسلامی با تصویب برنامه پنج ساله اول توسعه اقتصادی اجتماعی کشور و تبصره ۱۹ این قانون، دولت را مکلف به ایجاد مناطق آزاد تجاری-صنعتی نموده است. در پی

تصویب هیئت دولت در ایجاد منطقه آزاد قسم این مسائل در شورای مشورت آزاد، که به ریاست آقای رئیس جمهور و با عضویت ۱۱ وزیر تشکیل می‌شود مطرح شده است. یادآوری کنیم این شورا به منظور سیاست‌گذاری، تعیین اهداف، تصویب مقررات، آیین‌نامه‌ها و هماهنگی کلیه فعالیت‌های مناطق آزاد فعالیت می‌کند و به زودی اساسنامه و سایر مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی منطقه آزاد تجاری-صنعتی قسم تهیه، و پس از تصویب شورای عالی مناطق آزاد، از طریق رسانه‌ها به اطلاع عموم می‌رسد.

قسم: عظیم‌ترین پارک صنعتی بین ژاپن و اروپا
ه آقای شمس در رابطه با طرح قسم چگونه فکر می‌کنید؟ آیا کارخانه‌داران بزرگ و شرکت‌های چند ملیتی از این طرح استقبال می‌کنند؟

— این درست است که مالکیت بلا منازع قسم مربوط به جمهوری اسلامی ایران است، و از قدیم الایام و حتی از زمان صفویه اراضی قسم و سایر جزایر سند خصوصی نداشته است، اما با قبول این مسئله که افزایش تولید و فرآوری صنعتی، عوامل مثبتی در تقویت امنیت ملی هر کشوری هستند و همکاری با شرکت‌های بزرگ دنیا بر اساس مزیت نسبی مشارکت اقتصادی، عرف منافع، مقابل در اقتصاد بین‌الملل است، ما یک منطقه استراتژیک، دارای گاز فراوان، نیروی کار با قابلیت و آشنا به علم و صنعت و در شاهراه حمل و نقل و تجارت بین‌المللی داریم، و به عنوان مثال طرف ژاپنی، طرح‌های جدید، دانش پیشرفته و توان سرمایه‌گذاری، این یک مشارکت است بدون دخالت دولتی و بر اساس منافع اقتصادی متقابل و با آزادی عمل.

ه مقررات و شرایط و فرم تکمیل درخواست، دریافت زمین، زمان استقرار اکسپ شرکت‌های خارجی در قسم را چگونه اعلام می‌کنید؟

— بررسی در این مورد در دست انجام است و به زودی فرم‌های مخصوص در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. در حال حاضر از شرکت‌های متقاضی (پس از مذاکرات) حق پذیرش نویسی دریافت می‌شود و آنها حق السهم خود را بابت امور زیر بنایی، تأسیسات رفاهی و ارتباطات پرداخت می‌کنند.
— جناب رئیس تا آنجا که مطلع شده‌ام شما از سال‌های قبل از انقلاب نیز پیگیر جمع‌آوری مطالب و تحقیقات پیرامون بنادر آزاد بوده‌اید. با این پیشینه مطالعاتی، آیا در این پارک صنعتی بین‌المللی نیز به تجارت و عرضه لوازم خانگی و مصرفی خواهید پرداخت؟

— البته در ارتباط با تولید شاید به‌طور تجاری بپردازیم و همچنین برای تأمین نیاز ساکنین منطقه اقدام کنیم ولی اولاً "بافت منطقه را از نظر کار و زندگی تغییر نمی‌دهیم و ثانیاً تنها با صنایع سنگین و کارخانجات تولید کننده صنایع زبردست مس، آلومینیوم و فولاد به مشارکت می‌پردازیم.

ه به‌عنوان آخرین سؤال آیا کارخانه‌داران و شرکت‌های بزرگ ایرانی و با ایرانیانی که با شرکت‌های خارجی مشارکت دارند، می‌توانند به ایجاد کارخانه و احداث انبار و دفتر در قسم بپردازند.

— ما از سرمایه‌گذاران داخلی نیز استقبال می‌کنیم.

